

LLEGAT
VICENÇ Ma. DE GIBERT

Les èpoques i els estils
musicals. L'ur reflexe
en la música per a teclat.

Vicent, M.^c de Gibert

Barcelona
22 Desembre
1921.

Enyoretres :

En ésser honorat amb la coman-
da — ben agradesament acceptada
per part meua — d'entaular amb
vosaltres una petita conversa mu-
sical, varen acudir de moment a
ma imaginació una sèrie de temes
fàcils i agradables propis per esmer-
çar una horeta podriem dir en fami-
lia. No cal dir que tots eren temes
necessàriament fragmentaris, àdhuc
anecdòtics : una curiositat de l'his-
tòria de la Música, la biografia d'un
compositor, l'estudi d'una forma
determinada, l'examen de tal obra...
Tot això era inadequat, ni se fins a
quin punt interessant i de profit.

Vaig comprendre tot seguit que aquesta
lleï d'il·lustració musical vos la po-
dian fer vosaltres mateixes. D'alesho-
res, passant d'un salt de lo circumstan-
cial a lo general, vaig pensar en des-

vetllar vostre desitj d'instaurar - vos en { 2
de documentar-vos en matèria musical,
si no ho haveu fet ja espontàniament,
presentant-vos una visió de conjunt
~~de les transformacions~~ de les transformacions
(en el curs de la seva història)
de la Música, una visió rapidíssima,
a la fersa incompleta i polere — què's
pot dir de ben comprensiu en l'estona cur-
tíssima de que disposem? — però en
la qual hi trobessim assenyalats i escla-
rits alguns aspectes d'importància i sig-
nificació reals.

Tota vegada ^{que} ~~per~~ els instruments de teclat es re-
flecteixen fidelment les èpoques i els estils
musicals — llevat, com veurem de la pri-
mera època històrica, anterior a la nai-
xença de tals instruments, (El nostre pia-
no valdrem del teclat per a il·lustrar aquesta conversa.)
no modern, doncs, representant ara l'or-
que, ara l'clavicordi o el clavicèmbal, i
també parlant en nom propi, ens ser-
virà adequadament per al nostre propòsit.
Essent més demostrativa i més convincent
que tota explicació oral la presentació
de la música mateixa, executarem en el
piano algunes composicions típiques i a més
de valer intrínseca, i elles seran les

millers fites orientadores en a- } 3, 4, 5
questa petita excursió pels reialmes de
l'art dels sons.

L'Historia de la Musica
pot dividir-se en tres grans èpo-
ques, que sols ~~podem~~^{es} delimiten ~~en~~
d'una manera aproximada:

1.ª Epoca monòdica
(fins al segle XIII)

2.ª Epoca polifònica
(del segle XIII al XVII)

3.ª Epoca moderna
(del segle XVII fins al present)

La característica d'aquesta primera època és l'missó absolut de la música. Els antics no sospitaren mai que, amb finalitat artística, es poguessin produir simultàniament dos o més sons; quan parlaven d'harmonia, sols feien referència a la concordància dels sons produïts successivament, és a dir, les relacions entre'ls diferents sons d'una melodia. Aquest caràcter exclusivament missonal de la melodia es prolongà durant una sèrie de sigles de l'era cristiana.

La Música, com les demés arts, tingué son començ en l'exaltació del sentiment religiós i serví principalment per a donar major noblesa a les cerimònies del culte diví.

En la Sagrada Bíblia llegim com Déu mateix dicta a Moïses i a David la reglamentació de la música instrumental i vocal. Els Salms fan freqüents al·lusions

a chors i instruments. En la Bíblia { 7
s'afirmen el poder i l'eficàcia de la
música en la terra; i en llurs visions els
profetes percibeixen la música inefable del cel.

Llegim, per exemple, en el primer
llibre dels Reis: « Quan el mal esperit
assaltava a Saul per permissió del Senyor,
David agafava la cítara i la tocava
amb sa propia mà. I Saul s'en acon-
ortava i es trobava millor, perquè d'ell
es retirava el mal esperit. »

Esculpen la visió d'Isaïas: « Vegi el
Senyor sentat en un solí excels, i les franges
^{de les seues}
~~vestides~~ vestits omplien el temple. Al voltant
del solí hi eren els serafins. I amb veu po-
tent cantaven a chors, dient: Sant, Sant,
Sant, el Senyor Deu dels exèrcits; plena és
tota la terra de sa glòria. »

Tots els pobles antics cultivaren la
música. En les relíquies artístiques de l'Egipte
s'hi veuen sovint reproduïdes figures d'in-
struments musicals i de músics en l'exerci-
ci de llur art.

En el Li-Ki, que és un dels cinc King
o llibres sagrats dels xinos, s'hi ^{troba} ~~hi~~ ~~troba~~ ~~escrit~~ ~~una~~

aquest pensament enlaira:

« La Música és la expressió i l'imatge { 8
de l'unió de la terra amb el cel. »

A Grècia la música arribà a un gran extrem de refinament i desempenyà un paper important en les festes religioses i cíviques. Els aedes i més tard els rapsodes eren artistes que cantaven, acompanyant-se d'instruments de cordes, la glòria i els alts fets dels déus i dels herois.

El poble romà, tan gran en altres conceptes, no's distingí en el coneixement de la música. Adoptà les teories dels grecs i anà adoptant com a curiositat els instruments dels pobles d'orient, a mida que'ls anava dominant.

No cal dir que de la música dels antics no se n'ha conservat res. Algun erudit ha cregut poder reconstituïr algun himne grec, però el resultat no ha sigut de cap manera satisfactori.

En els primers sigles del cristianisme la música servà sa importància. « La Salmòdia - escriu Sant Ambrós - és la benedicció del poble, l'acció de gràcies de la multitud, el goig de l'assamblea pietosa, el llenguatge de tots. És la veu

de l'Església, una professió de fe suau {9
però enèrgica, l'adoració vívil dels forts,
la felicitat dels cors lliures, l'exaltació
dels pobres. Apaibaga la cólera, expel·leix
la tristesa i calma el dolor. L'Apòstol re-
comenà a les dones que romanguessin si-
lencioses a l'església; no obstant, és con-
venient que s'uneixin al cant comú.
Els infants i els adolescents cantaran
amb fruit els Salms, i les donzelles tam-
bé poden fer-ho sense ofendre la mo-
dèstia. Els Salms són l'aliment de
la infantesa que's complau en ells; la
Salmodia no rebaixa la dignitat
dels reis i dels magistrats. Tots tro-
ben en ella plaer i profit. >>

Monument incomparable de la
música monòdica cristiana és el cant
gregorià, anomenat així per haver
sigut son principal promotor i com-
pilador Sant Gregori Magne, recons-
tituint en nostre temps mercès als pa-
cientíssims estudis de l'ordre benedictina.

En ell tal vegada, segons frase de { 10
l'historiador Ambrós, li afluirien
com dos rius la música hebrea amb
son sentiment profundament pietós
i la música grega amb sa pura
bellesa.

Paralelament a l'art religiós, s'a-
nà descapdellant l'art popular del
cant i de la dansa, l'art dels troba-
dors i dels jotglars. Moltes de nostres
cançons populars podrien sens dubte
remuntar-se a aquells temps tant
llunyans.

El teclat no pot reflectir res de
la primera època de la música. Apli-
quem-li però com a únic exemple el cé-
lebre himne de Sant Joan, el qual, pel
fet de començar els seus membres de
frase amb un so cada vegada més ele-
vat d'un grau, suggerí al benedictí
Guido d'Arezzo (segle XI) l'idea d'a-
plicar a les notes de l'escala la pri-
mera síl·laba del verset de cada mem-
bre: Ut, Re, Mi, Fa, Sol, La. — Afe-

gim que, havent quedat de moment { 11
sense nom l'ultima nota de la sèrie,
més endavant li foren aplicades les ini-
cials del Sant: I. J., quedant així an-
omenada Si. També la sil·laba Ut, que
dificultava l'emissió de la veu, fou sub-
stituida per Do, primera sil·laba de Do-
minus.

= Himne Ut queant laxis =

2ª Epoca polifònica.

S'enten per Polifonia, ~~una~~ ~~una~~ ~~una~~
~~una~~ la superposició de diferents
veus que constitueixen un conjunt ben
concertat, produint cada una de les veus
per si mateixa un cant melòdicament in-
teressant, gairebé sempre relacionat amb
el de les altres veus, que en això rau
el principi d'imitació. Gràficament
podriem dir que la Polifonia és una es-

que amb més propietat
deuria anomenar-se
Polimelodia,

criptura horitzontal, és a dir una } 12
escriptura en la qual es té especial cura
de la successió melòdica de cada ven
diembre del conjunt. Aquesta llei d'es-
criptura constitueix propiament el Contra
punt; ella fa contrast amb l'escriptura
armònica, més moderna, que veurem
més endavant, la qual gràficament
pot considerar-se com escriptura verti-
cal, això és escriptura que considera
principalment la disposició i l'efecte
sonor de l'acord armònic, moltes ve-
gades en detriment de l'interès i de
l'individualitat de les veus consti-
tuents del conjunt.

La Polifonia no arribà sinó molt
gradualment i lenta al seu esclat esplen-
dorós. Els primers tanteigs per sortir de l'u-
nissó tantes vegades secular no podien
ésser més grollers; semblaven talment
condemnat a una desolant esterilitat.
No obstant foren el germen de la re-
novació més radical de la música.
Es difícil precisar les dates d'aquells

Anteigs. Vers el segle IX apareixen } 13
els primers indicis de cants a dos i a
tres veus, amb els noms d'organum
i diafonia; una melodia donada és
acompanyada per sa quinta supe-
rior i sa quinta inferior. La melo-
dia gregoriana, lliure i alada, ac-
quireix una pesantor i un encarqe-
rament que ^{perduraria} ~~no~~ ~~duraria~~ fins al
moviment actual de renovació.
La tentativa és molt inhàbil. Vegi's
un breu exemple d'organum:

= Organum Nos qui vivimus =

En els segles XII i XIII l'organum
revesteix una forma més lliure; hom
reconeix l'interès del moviment con-
trari i mixte entre dues veus: dis-
cantus i s'adopta el moviment pa-
ralel per tercetes i sextes: faux-bour-
dons.

La literatura fa freqüents } 14

referencies an' aquesta nova música.
Vegis, per exemple, el següent passatge de Gonzalo de Berceo (segle XIII) en els «Milagros de Nuestra Señora»: s'hi descriu l'organum molt exactament.

«Yaciendo a la sombrea perdi todos cuidados
Odi sonos de aves dulces e modulados:
Nunca ndieron omnes órganos más temprados
Min que formar pudiesen sonos más acordados.
Unas tienen la quinta, e las otras doblaban
Otras serien el punto, errar non las dexaban.
Al pesar, al mover todas se esperaban,
Aves torpes nin roncás hi non se acostaban.»

Advertiu que «serien el punto» significava cantar la melodia donada que altres vers imitaven paralelament a la quinta i a la quarta. D'aquesta expressió vingué més tard la paraula tenor.

No és menys curiós el següent passatge de les Colles de la divisió del regne de Mallorca de Fra Estelm Trúmeda

(segle XIV):

{ 15

« Soto los arbres son les flors
qui re florint florejavén
gitant lurs flagrants odors;
per l'ayre variajavén
auceylets que hi xantaven
lurs versets e lurs xansós
a quintes e a bordós
musicalment biscantaven. »

Una llarga sèrie de mestres de
discant portà la polifonia a son ma-
jor gran de desenvolupament.

La polifonia religiosa, del segle
XV al XVII compren tres períodes que's
succeïxen i s'enllassen:

El Període franco-flamenc;
el Període italo-espanyol;
el Període italo-alemany.

La música es subjecta a un
curiós fenomen de traslació geogrà-
fica: la polifonia neix en terres
septentrionals, Flandres, Mort de
França; baixa després a Itàlia

i a Espanya; i penetra finalment { 16
els països germànics

Anomenem les figures més ovina-
dores d'aquella època de meravellós
floreixement. Del primer període:
el flamenc Josquin Depriés; del segon perí-
ode: l'italià Palestrina, l'espanyol Vi-
toría, el flamenc Roland de Lassus,
el mestre Joan Brudieu, mestre de capella
de la Sen d' Magell; del tercer període,
l'italià Allegri, l'alemany Schütz.

Les manifestacions de l'art poli-
fònic son principalment de caràcter re-
ligiós, essent la forma musical més
important i que asseleix una major
perfecció el Motet, fonamentat en un
text llatí generalment poc extens; l'al-
tra forma religiosa és la Missa.

Paralelament, en un plan menys
elevat, es desenvolupa la polifonia profana,
amb ses dos formes principals: la Canço
i el Madrigal. En la Canço l'escriptura
polifònica és aplicada als cantos populars
monòdics de l'edat mitjana, i també a
les sonades de dansa. El Madrigal ve a

èsser una mena de motet profà. { 17

En la polifonia profana la música es menys rigorosa, menys treballada que en la polifonia religiosa. En aquesta el treball de les veus es sempre ~~magn~~ ~~magn~~ rebuscat, subjecte a lleis estrictes. Les veus s'imiten: l'imitació exacta de dos o més veus constitueix el cànon; s'imiten també de moltes altres maneres: per augmentació, es a dir augmentant les valors de les notes, per disminució, que és el cas contrari, per moviment invers, és a dir canviant en la imitació d'una melodia les elevacions de les notes en depressions i vice-versa, etc. etc. Aquestes i altres combinacions que'ls compositors fan gala de prodigar en llurs obres, produeixen l'anomenat « estil recercat », en italià « ricercato, ricercare. »

La polifonia, tant religiosa com profana és purament vocal, excloent en absolut tota mena d'acompanyament instrumental. Molt més tímida, però independentment de l'art vocal, es va formant

la música instrumental. En el teclat {18
encara una mica primitiu de l'orgue
hi trobem alguns reflexes, més pàl·lids
que'ls models, de la polifonia vocal.
Escolten, per exemple, un « Ricercare pri-
mi toni » de Giovanni Pierluigi da Pale-
strina; en ell hi descobriren fàcilment
el principi imitatiu que li dona vida:

= Palestrina: Ricercare primi toni =

La música monòdica dels primers
segles de la nostra era havia sigut ex-
clusivament diatònica; la polifonia
vocal conserva el mateix caràcter, ja
que les veus tindrien dificultats per a
entonar la música de caràcter ^(cromàtic), és
a dir aquella en que, mitjançant les
alteracions de les notes, s'emplen tots
els mitjos tons i tota mena d'inter-
vals. En el terreny instrumental els as-
saigs cromàtics eren més fàcils: els
polifonistes s'hi assatjaren com a curio-
sitat, no preveient de moment tot
el partit que, des de'l punt de mira

expressiu, es podia breure del cro - { 19
matisme. Escolten una mostra del gran
orguerista del segle XVII Girolamo Fres-
cobaldi: és un « Ricercare cromatich
post il Credo » per a orgue, de música
bon xic aturmentada. S'hi veu l'esforç, però
no l'inspiració.
= Frescobaldi: Ricercare cromatich. =

La polifonia profana també és
reflectida en la música instrumental.
Busquem en les obres per a secla
d'Antoni de Cabezón, el clavicor-
dista de cambra de Felip II d'Espa-
nya, un exemple típic. Escullirem
les aiseerides « Diferencias sobre la
Gallarda milanesa. » Aquesta peça
és instructiva per diferents conceptes.
En primer lloc hi veiem l'introducció
d'un aire de dansa en la música ~~de~~
~~instrumental~~ ^{de cambra o} de concert. Hi
trobem a més un exemple remot del
gènere variat, que en els temps següents
serà intensament cultivat. - El nom
antic « diferencias » equival al terme

^(en el període clàssic i encara)
Variacions, usats actualment. { 20

En les Diferencias de Cabezón hi veiem a més despuntar un cert afany de lluïment, abreït per l'època en que foren escrites, que originarà més tard l'estil de virtuosisme, destinat a pesar de rellen la dexteritat mecànica de l'executant, estil que ha sigut per una banda col-laborador del geni creador, però que per altra banda ha causat deplorablels esforços fomentant una ben poc artística vanitat.

= Cabezón: Diferencias sobre la Gallarda milanese =

La Polifonia en ses darreries va perdent sa puresa; per una banda, els compositors de la escola veneçiana, que fou molt important, compliquen llurs composicions escrivint per un gran número de veus, dividint les en dos o més cors. Per altra

banda, s'inicia la tendència } 21
oposada que consisteix en escriure
una melodia única a la veu superior
i sostenir-la amb un baix armònic
anomenat baix continuu, omplint-se
sense interès propi i sols armònic
ment les parts extremitges. Dos gèn-
res tant en pugna aniran coexis-
tint; en l'un i en l'altre l'acompa-
nyament instrumental es farà indis-
pensable. L'armònia i el cromatis-
me introduiràn les tonalitats mo-
dernes i prepararan l'adveniment
de l'època tercera.

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

L'època moderna és més complexa en ses manifestacions que les èpoques anteriors. Ha sigut anomenada pel ^(maître français) Vincent d'Indy Època mètrica, a causa de l'aparició del compàs modern, que en molts casos ha predominat en ^(música d'af. alemany) perjudici de la llibertat del ritme. El Dr. Riemann l'anomena Època de la melodia acompanyada, denominació parcial que sols és refereix a un dels seus aspectes. En moltes de ses manifestacions la música moderna ofereix una fusió del sentit polifònic i del sentit armònic, és a dir ofereix una simultaneïtat de moviments melòdics i al propi temps no perd de vista la ferma successió dels acords d'harmonia.

Domina l'època moderna la figura del music més gran de tots els temps: Johann Sebastian Bach. Din d'ell el

~~prof. Hermann~~ Dr. Riemann: { 22

« Si abraçem amb la mirada la vida i les creacions de Bach, ens meravella la grandesa i l'universalitat del seu geni que regnà en tots els camps de l'art musical, revelant ^{hi} ~~un~~ ~~una~~ una profunditat que servirà sempre més de model.

Tant en ses més petites composicions per a clavecí - tals són, per exemple, les «Invençions» a dos veus, que semblen abocetades - com en ses obres més monumentals - «Passió segons Sant Mateu», «Missa en si menor» - hi trobem la mateixa perfecció i nobleza d'estil, la mateixa claretat armònica, la mateixa lògica rigorosa i l'oportuna elecció de les modulacions; en fi, la mateixa vivacitat i varietat rítmiques i el mateix poder expressiu de la me-

lodia. Bach realitza la més per 23
fecta fusió dels estils de les dues èpoques,
això és de l'estil antic de la polifonia
absoluta i del nou estil de l'harmonia
i de la melodia acompanyada. Amb
una perfecció, que ningú més assolirà,
ha conseguit resoldre l'harmonia en
polifonia, o vice-versa, coordinar en
un tot rigorosament lògic per mitjà
del lligam armònic les veus desenvol-
lades polifònicament; al mateix
temps s'ha enlaira al més elevat
cimal ~~XXXXXXXX~~ de l'evolució artística,
això és al coronament de l'obra
amb una melodia de contorns
grandiosos i imponents. Bach serà
doncs sempre un d'aquells mestres l'es-
tudi dels quals produirà un profit
extrem als joves artistes; Bach serà
una font inesgotable en la qual les
generacions li trobaran nova frescor
i nova vitalitat artístiques.»

Bach porta a son gran màxim de

perfecció la Fuga, que és l'última { 24
expressió de l'estil recercat. La Fuga
pot definir-se: Composició polifònica
escrita en estil contrapuntístic, basada
en un tema únic, el qual és exposat
successivament en diferents tons, que
són determinats pel grau de parentiu
que tenen entre si les tonalitats. No
disposant de massa temps, escoltem
com a exemple una de les Fugues més cur-
tes de Bach: la segona, en do menor, del
Clavi ben temperat. A manca de grandio-
sitat, té en canvi uns delitosos perfils de
miniatura.

= Bach: Fuga en do menor =

A l'ombra, la melodia gregoria-
na desfigurada pel poble, s'havia a-
nat allargassant; a Alemanya en na-
qué el choral, de música pausada i
monòtona, que fou podriem dir l'ex-
pressió artística del culte protestant.
Bach recullí el choral i el revestí amb
el més ric ropatge armònic; a més el sapi-

que varien amb un sentit melòdic { 25
i una riquesa insospitada, retornant-li
la vida que semblava haver perdut
irremissiblement. Escolten en una sola
pessa els dos aspectes del choral bachian:
és el preludi per a orgue « Aus der Tiefe
rufe ich », inspirat en el Salm peniten-
cial « Del pregó a Vos jo clam, Senyor ».
De primer el tema és exposat en estil
armònic; després el comenta en estil
polifònic. L'exposició és ferma i
grandiosa; el comentari és profunda-
ment expressiu.

= Bach: Choral Aus der tiefe rufe ich =

El sentiment religiós dicta a
Bach les més sublims inspiracions. Baix
aquest aspecte ^(també) té un estret parentiu
espiritual amb els mestres polifonistes.

Anteriorment an'ell, i a son
costat, la música s'endeix cada vega-
da més per dir-ho així a secularit-
zar-se. Hi contribueix poderosament

la naixença i el desenvolupament { 26
de l'òpera, fet importantíssim en l'his-
tòria de la Música del qual sento
no poder ocupar-me avui ni si que-
ra breument. La música purament
instrumental de cambra o de concert
s'alleva dels rigors de la polifonia
i crea l'estil galant, que Bach no
arriba a assimilar-se, tant forta és
sa arrel polifònica, però que'ls seus
fills adoptaran trencant la tradició
paterna. L'estil galant tindrà una
influència preponderant en els grans
clàssics Haydn i Mozart i Beetho-
ven, però aquest últim sabrà fugir
aviat de ses fàcils seduccions i es
crearà un estil propi, influent a
sa vegada en la música del segle
XIX. En l'estil galant dos elements hi
venen a concurir amb llur caràcter
peculiar: l'element francès i l'italià,
el primer amb sa mesura i elegància

i la més delicada i aristocràtica { 27
sensibilitat; el segon amb la joiosa
desinvoltura, amb la vivacitat caprit-
xosa, amb la irònica entremaliadura.

Executarem seguidament dues breus
pesses d'estil galant, en les quals hi
veuren contrastar els distintius que aca-
bem de deixar consignats: una francesa
de François Couperin, titulada «La Fleurie
ou La tendre Manette»; l'altra italiana,
«Sonata en ~~fa~~^{sol}» de Domenico Scarlatti,
ambdues escrites per al antic clavicèmbal:

= Couperin: La Fleurie ou la tendre Manette =
= Dom. Scarlatti: Sonata en ~~fa~~^{sol} =

L'acoblament d'algunes pesses
breus, quasi totes derivades de velles
dances, constitui un gènere nou,
la Suite, que perdurà fins que fou
substituit per la Sonata, que conté
igualmente diferents pesses, però en
número més reduït: tres o quatre, i
en canvi algunes d'elles molt més

desenvotllades. La forma de Sonata, { 28
engrandida i portada a l'orquestra, és
la Sinfonia, creada per Haydn, conti-
nuada per Mozart, i enlairada a les re-
gions sublims pel geni de Beethoven.

En l'època moderna de l'història
^{després del període preparatori al qual a penes hem pogut}
de la Música, és necessari establir les
següents subdivisions:

- 1.ª El període clàssic;
- 2.ª el període romàntic;
- 3.ª i el període contemporani.

Dinaguren el període clàssic
Bach i Haendel; el continuen Gluck,
Haydn i Mozart, tres mestres que'ns
del molt veure'ns obligats de passar
de llarg; en fi, corona el classicisme
la magna figura de Beethoven, qui
a més preannuncia el romanticisme.
Diu el Dr. Riemann: « Amb Beethoven,
el nou estil de la melodia acompanyada,
iniciat vers el 1600, arriba a sa més
alta perfecció, en el camp de la música
instrumental pura. Lo que distingeix

Beethoven de Haydn i Mozart és } 29
la creixent grandiositat de les propor-
cions; son sentiment és més profund,
més apassionat; ses idees denen més
empenta i l'amplitut dels seus temes
és proverbial. Però, tant en les grans
linies com en les més delicades ornamen-
tacions, Beethoven hi posa el segell
d'una novetat absoluta, amb ^{tots} i apro-
ximar-se als seus predecessors. =>

El Dr. Riemann indica el fet,
però cal insistir-hi, perquè té una
influència capital en els destins de la
música. En parlar del sentiment apassio-
nat que Beethoven introdueix en ses crea-
cions, hem de precisar: Beethoven hi aboca
l'ànima, i tots els moviments passio-
nals que l'agiten, i escriu en mui-
sica una verdadera autobiografia.
L'exaltació del jo i l'afany d'impo-
sar-lo, que és la característica del ro-
mantisme, té en Beethoven més que
un precursor un adepte. Escolten una

de ses obres més característiques, { 30
la «Sonata en do sostingut menor»,
coneguda amb el títol de «Clar de
lluna», per més que Beethoven no
la va batejar així. En ella hi han
les proporcions, els desenvolupa-
ments propis del estil clàssic; però
això hom ho oblida, arroegat
pel foc i la passió que fan ex-
tremir i palpitant aquelles pàgi-
nes. És un episodi amorós de la
vida de Beethoven: l'artista s'és ena-
morat d'una formosa italiana, la
condeseta Giulietta Guicciardi. No sab
si serà correspost; tant aviat espera com
es desespera i son amor és alternati-
vament somniador però impregnat
de malinconia, ^(impacient) com exaltat, ~~amb~~
~~amb~~ ^(turbulent) desordenat, Aquestes mani-
festacions, violentment contrastades, de
la passió amorosa, es tradueixen
en la Sonata amb una elocúncia

cor-prenedora.

{ 31

= Beethoven: Sonata en do # menor.

No es distingeix solament per l'exaltació de la personalitat de l'artista l'art romàntic musical; la poesia, la llegenda, la tradició també l'inspi-
~~ren.~~ ^{ren.} La majoria de ses produccions han d'^{ésser} ~~es~~clariades amb una explicació literària, principi ben diferent per cert del que presideix a la Sonata i a la Simfonia clàssiques, en les quals la música subsisteix per ella mateixa. El romanticisme produirà a la vegada el vast poema simfònic, que és una peça orquestral en la qual per mitjà dels sons es pretén descriure un succés, una acció i fins idees abstractes; i la petita peça de caràcter i de sentit descrip-
tiu.

Es impossible assenyalar els ma-

tiços que diferenciien els compositors { 32
del període romàntic; citen única-
ment els noms de Weber, Schubert,
Mendelssohn, Schumann, Chopin, Liszt,
Berlioz.

Veu's-aquí dos quadrets des-
criptius: ^(el primer) «Glückes genug», «Felicitat
completa» de Schumann. Forma
part de les seves «Escenes d'Infants».
Els nois han jugat, s'han barallat,
han fet les paus, tornen a jugar i
son ben feliços:

= Schumann: Glückes genug =

Chopin, malaltic i desil·lusio-
nat, passa un hivern trist en la
cartoixa abandonada de Valldemo-
sa. La tarda és grisa i plujosa. La
melodia és profundament malincòlica,
i en la persistent repetició d'una ma-
deixa nota es recorda el so ^{monò-}
ton de l'aigua d'un degoter ^(de la teulada) que
can gota a gota. Això significa el mi-

mero 6 del seu llibre de «Preludis.» } 33

= Chopin: Preludi en si menor =

Liszt ens proporcionarà una pàgina del estil romàntic més caracteritzat. Es el nocturn titulat <sup>«Liebes-
träumchen»</sup> «Somnis d'amor» que és la traducció musical de la poesia «O lieb!» de Freiligrath. Es una música caldejada per la passió. Escolten la poesia inspiradora del músic en la bella traducció del nostre Maragall:

= Maragall: Estima !... (Poemes, II, p. 243)

= Liszt: Liebestraum =

Més aprop de nosaltres, altres grans músics han continuat i modificat les corrents artístiques. Citem Wagner, el renovador de l'art líric dramàtic; César Franck, que arriba per moments a la grandesa i profunditat de Bach; Brahms, sòlid,

Estima!...

(en el nocturn n.º 3 de Liszt)

Estima, estima, estima, mentres pots estimar
que a l'hora de la mort, sinó, et sabrà molt greu;
i pensa que l'ardència del cor sols pot durar
mentres hi ha un altre cor que bat damunt del teu.

Doncs quant vegis un pit al teu amor ofert,
dóna-li el teu amor i no li facis mal;
de' compte amb el parlar, que molt d'amor s'hi perd,
i a voltes un sol mot fereix com un punyal.
Tu no l'has dit per tant...
Prò l'altre l'ha sentit i se'n torna plorant.

Han sorgit diferents escoles } 35
nacionals que han aprofitat amb
èxit el susdit element. La moder-
na escola ^{catalana} no va pas certament a re-
rasaga en aquest moviment reno-
vador. Els nostres orfeons han provo-
cat ~~una~~ abundosa producció coral de
que podem enorgullir-nos. Terim
a més valuosos obres de teatre i per a
orquestra. El piano, que tant he ens
ha servit per a reflectir els principals
estils musicals, ens servirà per últi-
ma vegada per a donar-nos una idea
del nostre estil popular català. Veus
aquí la « Festa » que' l mestre En Fran-
cesc Pujol acaba de publicar. Son-
tres danses inspirades en nostres
ballets populars: « Dansa noble -
Ballet - Corrandes. » La producció pia-
nística ben nostra, ben catalana, es pot
dir que no existeix encare. En la « Festa »
de En Pujol hi terim un bell punt
de partida. Que altres l'imitin i se-
queixin avant pel bé de l'art de la
Música i de Catalunya! = Pujol: Festa =

millers fites orientadores en aquesta { 3
petita excursió pels reialmes de l'art
dels sons.

A fi de comprendre millor les característiques de les èpoques i dels estils musicals, recordem breument quins són els elements que constitueixen la Música.

Hi han dos elements primordials:

El Ritme,

La Melodia;

i un element consegüent, aparegut més tard:

L'Armonia.

Pot afegir-se, com element secundari:

El Timbre.

La Música pot sofrir una doble influència: del gest i de la Paraula.

El Ritme és l'ordre i la proporció en el temps. És la divisió estètica del temps. Prescindint dels sons musicals, l'ordenació de la durada del soroll pot produir ja el ritme.

La Melodia és una successió de sons,

amb diferenciació de durada, d'elevació i {4
d'intensitat, conformement a un cànon
estètic. La Melodia troba en el Ritme
un auxiliar precís, i, recíprocament, a-
quest és realçat per les diferents elevacions
dels sons.

La superposició artística de dos
o més melodies constitueix la Polimelodia,
anomenada generalment, si bé amb
menys propietat, Polifonia.

L'Armonia és la resultant de la
Polifonia; la formació, en el sentit mo-
dern de la paraula, son estudi i la codi-
ficació de ses lleis són molt posteriors
al cultiu de la polifonia. L'Armonia
és representada per l'acord, que és la pro-
ducció simultània i naonada de sons
de diferent alçària.

El Timbre d'un so és la qualitat es-
pecial que'l diferencia d'un altre so d'i-
qual durada, alçària i intensitat. Mercès
al seu timbre peculiar, coneixerem si una
nota donada és produïda per una veu
de sopran, de tenor, etc, o per un instru-

ment determinat: violí, flauta, etc. {5

El gest i la paraula han exercit
tot temps una influència en la forma i en
l'expressió de la música. La dansa i la
cançó són exemples típics de semblants
influències. La tragedia grega i el drama
líric modern ens ofereixen l'obra d'art
col·lectiva, és a dir aquella en la qual
totes les belles arts hi ~~concorren~~ per a
produir un sol conjunt.

L'història de la Música es di-
videix en tres grans èpoques:

1ª Època monòdica (fins al se-
gle XIII aproximadament).

2ª Època polifònica (del s. XIII
al XVII)

3ª Època moderna (del s. XVII
fins als nostres dies)

El Director
de la Biblioteca de Catalunya
Saluda

atentament als seus distingits amics el Senyor Vicents Ma. de Gibert i Senyora, i té el gust d'acompanyar el programa dels actes que es celebraran amb motiu de la quarta reunió de Bibliotecaries, en el qual, d'acord amb lo convingut s'ha senyalat el dia 22 a les 6 de la tarda per a la seva Conferència Musical a les Stes. Bibliotecaries. L'esmentat dia a dos quarts de sis s'els passarà a buscar en carruatge per a acompanyar-los a l'Escola.

Jordi Rubió
aprofita aquesta ocasió per a fer-li present el testimoni de la seva consideració mes distingida.

Barcelona 16 de XII de 1921

Saludi - la atentament
en nom me i de la

Jordi Rubio
meu dona. Sena
Jordi

Mallorca, 212

PALAU DE LA
MÚSICA CATALANA

ORFEÓ CATALÀ

ADMINISTRACIÓ

Caríssim Vicent;

Felicitacions a la
bestreta per la conferencia
que avui dones a les Biblio-
tecaries i merès a tu i a
la teva esposa per haver-li
enquibrit la "Festa", fent-li
un honor d'exemplaritat
que no li sospitava. El
que m dol es no poguerem
amar a sentir; pero el drama
de Sant Esteve està en el
periode algid de petament
de dents, males cares, mal
humor, etc. i no puc aban-
donar el carro ni una
rint. Avir varem parlar
amb En Lluís d'aquesta
teva conferencia, i convin-
guem en que era necessari
que us en donguessis una
nota per a publicar a la
Ven. No te'n oblidis. Que
vols que t guardi per al
concert de Sant Esteve?

Recorts a les dames

Sempre ben teu, ben amic
i ben afectuosament

Francesc Puig

22/12/921

CONSELL DE PEDAGOGIA DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA
IV REUNIÓN DE BIBLIOTECÀRIES

20 - 23 DESEMBRE 1921

LA DIRECCIÓ TÈCNICA DE BIBLIOTEQUES POPULARS, I L'ESCOLA SUPERIOR DE BIBLIOTECÀRIES DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA, ES COMPLAÜEN A INVITAR-VOS ALS ACTES ORGANITZATS AMB MOTIU DE LA QUARTA REUNIÓN A BARCELONA DE LES SENYORETES BIBLIOTECÀRIES DE CATALUNYA, ELS DIES 20, 21, 22 I 23 DE L'ACTUAL, I ESPEREN QUE ELS HONRAREU AMB LA VOSTRA ASSISTÈNCIA BARCELONA, 1 DE DESEMBRE DE 1921

JORDI RUBIÓ
Director tècnic

LLUÍS SEGALÀ
Director de l'Escola

Sr.

CONSELL DE PEDAGOGIA DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

DIRECCIÓ TÈCNICA DE BIBLIOTEQUES POPULARS

PROGRAMA dels actes que tindran lloc amb motiu de la quarta reunió a Barcelona de les senyoretes Bibliotecàries de Catalunya els dies 20, 21, 22 i 23 de l'actual mes de desembre.

DIA 20

A les quatre de la tarda

Visita col·lectiva a la BIBLIOTECA PÚBLICA ARÚS.

Lloc de reunió : A tres quarts de quatre davant de l'edifici, Passeig de Sant Joan, 26

DIA 21

A dos quarts de deu del matí

Inauguració de l'exhibició de llibres d'infants organitzada amb motiu de la reunió de Bibliotecàries.

Sala del Patronat d'Estudiants

A dos quarts de dotze del matí

Salutació a l'Excm. Sr. President de la Mancomunitat de Catalunya.

Lloc de reunió : Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat

A dos quarts de cinc de la tarda

Primera sessió de la reunió tècnica de Bibliotecàries. Presentació de memòries escrites. Mocions orals.

Escola Superior de Bibliotecàries

A dos quarts de set

El Sr. D. Alexandre Galí, Secretari general del Departament d'Ensenyament primari i secundari del Consell de Pedagogia, parlarà sobre LES BIBLIOTEQUES DE LA MANCOMUNITAT I LA CULTURA POPULAR A CATALUNYA.

Escola Superior de Bibliotecàries

DIA 22

A dos quarts de dotze del matí

Conferència de l'enginyer professor Sr. D. Joan Rossich, sobre ELS CONCEPTES ACTUALS D'ESPAI I DE TEMPS.

Escola Superior de Bibliotecàries

A les tres de la tarda

Segona sessió tècnica a la qual són especialment invitats els membres dels Patronats. Lectura i discussió de les comunicacions presentades per les senyores Bibliotecàries.

Escola Superior de Bibliotecàries

A les sis de la tarda

LES ÈPOQUES I ELS ESTILS MUSICALS. LLUR REFLEXE EN LA MÚSICA PER A TECLAT, pel professor Sr. D. Vicents M. de Gibert, amb exemples musicals per la Sra. Maria Thió de Gibert.

Sala del Patronat d'Estudiants

DIA 23

A tres quarts d'onze en punt

Visita al Servei Meteorològic de la Mancomunitat, dirigit pel Sr. D. Eduard Fontseré. Si el temps ho permet, es faran experiències de sondatges atmosfèrics.

Lloc de reunió : Escola de Bibliotecàries, a dos quarts d'onze

A les cinc de la tarda

El pintor Sr. D. Rafael Benet, professor i crític d'art, parlarà sobre la SENSIBILITAT MODERNA.

Escola Superior de Bibliotecàries

A les sis

Te de comiat, ofert per l'Escola Superior de Bibliotecàries.

Sala del Patronat d'Estudiants

A les set

Representació de la pastoral de Goethe, traducció de Joan Maragall, ERIDON I AMINA, pels alumnes de l'ESCOLA CATALANA D'ART DRAMÀTIC.

Sala del Patronat d'Estudiants

Barcelona, desembre de 1921